

Betreft Verslag VIP studiebijeenkomst vissenwelzijn

Datum 1 oktober 2010

Locatie Den Haag, Diner Thuis

Aanwezig **VIP:** Bram Bierens, Leo Jansen, Martin Scholten, Emiel Parlevliet, Frans Vroegop, Joop Ehrhardt en Stefan Bakker (organisatie)

Sprekers: Hans van de Vis (IMARES), Tjard de Cock Buning (VU, Athena Instituut), Marijke de Jong Timmermans (Dierenbescherming), Marielle Bordewijk (FooDoo) en Louise Veerbeek (LNV).

Overig/Extern: Margreet van Vilsteren (Stichting de Noordzee), Kees Taal (LEI), John Oosterhuis, Wim van Eijk (Productschap Vis), Bert Lambooi (WUR), Doede Visser (Combinatie van Beroepsvissers), Francien de Jonge (WUR), Gert Flik (Radboud Universiteit), Marlijn Somhorst (CBL), Ijsbrand Velzeboer (Scienta Nova/Ekofish), Gieta Mahabir (LNV), Mascha Rasenberg (LNV), Henny van Rij (LNV)

Verslag

VIP studiebijeenkomst vissenwelzijn

11 oktober 2010

Het VIP heeft vrijdag 1 oktober een studiebijeenkomst belegd over vissenwelzijn. Directe aanleiding hiervoor was een motie van de Partij voor de Dieren:

‘overwegende dat het welzijn van vissen een plaats zou moeten hebben in het kabinetsbeleid dat zich richt op verduurzaming van de visserij; verzoekt de regering, vissenwelzijn als een van de voorwaarden in het werkprogramma Visserij Innovatieplatform (VIP) op te nemen en daarmee de ontwikkeling van humanere vangst en dodingmethoden te stimuleren’.

Welzijn betreft niet alleen de wijze van doden van vis, maar ook de methode van vangst en verwerken. Naar aanleiding van deze motie en op verzoek van de minister van LNV heeft het VIP een studiebijeenkomst over vissenwelzijn georganiseerd.

Doel van de bijeenkomst was enerzijds dat het VIP bij het beoordelen van projectvoorstellen de juiste afwegingen wil kunnen maken op het gebied van vissenwelzijn en anderzijds het bewustzijn in de sector over welzijn van vis wil vergroten.

In de openingswoorden gaf de voorzitter van het VIP, Bram Bierens, aan dat ook vissenwelzijn binnen de taken van het VIP past. Het VIP richt zich immers op innovatie, duurzaamheid en naast economische, ook op ecologische aspecten. Verantwoord omgaan met dieren is daar een integraal onderdeel van en past bij maatschappelijk verantwoord ondernemen in de visserijsector.

Na deze inleiding volgde een toespraak van Louise Veerbeek, MT-lid bij directie AgroKetens en Visserij (AKV) van het ministerie van LNV over de plaats die dierenwelzijn en vissenwelzijn heeft in het LNV-beleid. Zij onderschreef de woorden van Bram Bierens door aan te geven dat de motie van de Partij voor de Dieren goed past binnen de ambitie die het VIP toch al heeft op gebied van het verduurzamen van de visserij. “Dierenwelzijn is onlosmakelijk verbonden met duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen, it’s a license to produce.” Louise Veerbeek ging daarna in op de politieke situatie omtrent dierenwelzijn en op welke manier het Nederlandse beleid zich verhoudt tot dat van de Europese Unie. Met de komst van het nieuwe kabinet wordt verwacht dat economische aspecten van het beleid een nog belangrijkere rol gaan spelen. Niet alleen de politiek is aan verandering onderhevig, maar ook de samenleving verandert. Dit neemt niet weg dat dierenwelzijn een blijvend thema is en niet gezien moet worden als hype. Zij merkte daarnaast op dat vissenwelzijn op dit moment minder onder burgers leeft dan het welzijn van dieren in de veehouderij.

Aan het einde van haar presentatie ging zij ook in op oplossingsrichtingen om het welzijn van vissen te bevorderen. Omdat het beïnvloeden van productie en maatschappelijke randvoorwaarden het beste bereikt kan worden via de markt, maakt LNV ketenafspraken in de sector. Voor het verbeteren van het welzijn van vissen zijn reeds initiatieven genomen op het gebied van diervriendelijkere dodingsmiddelen, maar om het stress en leed van vissen verder te beperken dient de sector met concrete voorstellen te komen. Ook gaf Louise Veerbeek aan dat het overheidsbeleid wat betreft de vangst complexer is, aangezien dit hoofdzakelijk EU beleid betreft en het onderwerp derhalve in de EU context besproken dient te worden.

Daarop volgden vier presentaties om het onderwerp vissenwelzijn verder uit te diepen. Allereerst was het woord aan Prof. Tjard de Cock Buning, van de universiteit van Amsterdam en het Athena Instituut. Hij sprak over de ethische aspecten van vangst en dodingmethoden.

Tjard de Cock Buning zette uiteen hoe ethici tegen welzijn aankijken, wat de ethiek achter dierenwelzijn kan betekenen voor het VIP. Vanuit ethisch oogpunt wordt gekeken naar twee aspecten: zorgvuldig omgaan met leven en leed waar mogelijk beperken. Ethiek is vrij simpel, iets is wat ethiek betreft goed of niet goed. Er werd ingegaan op hoe verschillende groepen stakeholders tegen dierenwelzijn aankijken en waarom mensen bepaalde handelingen als inhumain ervaren. Een valkuil voor het VIP is de containerbegrippen People, Planet and Profit alleen op hoofdlijnen te adresseren. Als mensen van verschillende geledingen namelijk met elkaar in gesprek gaan over vissenwelzijn, zullen er mensen zijn die dezelfde uitgangspunten delen, maar er zullen ook mensen zijn die van een ander belang uitgaan en een heel andere taal spreken. Daarom is het noodzakelijk goed na te gaan waar een ieder het over heeft. Voor de overheid is het van belang bewust te zijn dat in de verschillende invalshoeken een bron van conflict kan zitten. Het maakt niet uit of de overheid zich op één punt aangaande dierenwelzijn richt of de pluraliteit van verschillende waarden in acht neemt, er zullen altijd partijen ontevreden zijn. De meest effectieve manier om cultuurverandering te weeg te brengen is alle partijen, van NGO's tot industrie tot overheid vanaf het begin van het traject te betrekken.

Daarna volgde een presentatie van Hans van de Vis van IMARES over de biologische aspecten en meetbaarheid van vissenwelzijn. Hij merkte op dat onder duurzaamheid van alles wordt geschaard en het begrip daarom aan inflatie onderhevig is. Er moeten objectieve indicatoren worden vastgesteld voor duurzaamheid om duidelijk te maken wanneer er sprake is van een conflict. Er kan een conflict zijn tussen economische efficiëntie en ecologie in de visserij. Dat betekent dat er gezocht moet worden naar win-win situaties. Hij vervolgde dat de hersenstructuur van vissen sterk verschilt van die van mensen en landdieren en dat we er nog weinig van weten. Vanuit de gedragswetenschap wordt geconcludeerd dat onderzochte vissen bereid bleken te zijn te werken om iets te bereiken. Daaruit wordt geconcludeerd dat vissen pijn en angst kunnen ervaren. Daarbij dient wel opgemerkt te worden dat dit een ander soort pijn en angst is dan bij mensen. Hans van de Vis gaf ook een aantal interessante voorbeelden van het begrip welzijn bij een aantal specifieke vissen zoals tilapia en kabeljauw. Hij vervolgde dat dierenwelzijn niet gebaseerd moet zijn op onveranderbaarheid, maar op het vermogen tot verandering. Dat het dier zich kan aanpassen aan een nieuwe omgeving is namelijk belangrijk. Stress kan zelfs een positieve rol spelen bij dieren omdat het kan bijdragen aan het vermogen tot adaptatie. Wat voor de ene vis overigens welzijn is, is dat niet noodzakelijk voor de andere vis. Wat betreft het proces van bedwelmen en doden zijn de conclusies louter gebaseerd op de gedragswetenschap. Wel is duidelijk dat andere vismethodes de mate van beschadiging van vissen kunnen beperken en daardoor waarschijnlijk het welzijn verbeteren. Elke

vismethode heeft zijn eigen voor- en nadelen voor vissen. Tenslotte werd ingegaan op het bedrijfseconomische aspect. Zo is onbeschadigde vis langer houdbaar dan beschadigde vis. Tevens kunnen organen van onbeschadigde vissen gemakkelijker ontleed worden.

De derde presentatie werd gegeven door Marijke de Jong- Timmermans van de Dierenbescherming. Zij ging voornamelijk in op de geschiedenis van vissenwelzijn en de mening van de Dierenbescherming en andere maatschappelijke organisaties over vissenwelzijn. De Dierenbescherming streeft naar een gedragsverandering bij het publiek aangaande dierenwelzijn. Zij richten zich daarbij op alle partijen, waaronder ook steeds meer het bedrijfsleven. De Dierenbescherming richt zich op erkenning van de intrinsieke waarde van dieren, los van het nut of belang dat het dier voor de mens heeft. Wel maken ze afwegingsprocessen inzake de belangen van mens versus dier, maar zij denken vanuit het dier. Daarbij maakt het niet uit of het dier al dan niet een bedreigde diersoort is. De doelstellingen van verschillende dierenbeschermingsorganisaties zijn op lange termijn gelijk, maar er is een verschil in strategie. Enerzijds is daar de Haagse school, die zich richt op overleg, samenwerking, lobby en als het moet perscommunicatie via media om bewustwording te creëren. Dit geldt voor de Dierenbescherming, de Sea First Foundation en anderen. Stichting Wakker Dier bijvoorbeeld werkt veel minder achter de schermen en wordt gekarakteriseerd als de Amsterdamse school. Op dit moment is er in de maatschappij weinig erkenning dat vissen pijn kunnen ervaren. Het bewustwordingsproces wil de Dierenbescherming altijd laten ondersteunen door wetenschappelijk onderzoek. Het VIP wordt gezien als een aanjager van goede ontwikkelingen. Omdat dierenwelzijn in brede zin wel grotere maatschappelijke aandacht geniet, is de verwachting dat een inhaalslag op het gebied van vissenwelzijn snel gemaakt kan worden. De Wet Dieren die per 2011 in werking treedt zal implicaties hebben voor de visserij omdat algemene regels in de wet ook zouden gelden voor vissen. Zo zou het verwonden van vissen vallen onder dierenmishandeling.

Als laatste volgde de presentatie van Mariëlle Bordewijk van Foodoo over waardevol eten, nu en in de toekomst. In deze presentatie werd vooral gesproken over de trends binnen de foodmarkt in relatie tot dieren- en ook vissenwelzijn. Mariëlle Bordewijk gaf aan dat zelfs mensen die bewust afwegen waar zij hun vis kopen, nog maar weinig besef hebben van het begrip vissenwelzijn. Zij ging daarna in op de waarde van kwantiteit. Ze denkt bijvoorbeeld dat supermarkten zich in de toekomst minder gaan profileren via kilo knallerachtige acties, vanwege maatschappelijke erkenning aangaande de prijs die dit heeft voor dieren. Het denken over het aanbieden van de juiste mate van voedsel lijkt allicht eenvoudig, maar is dat zeker niet.

Er zit ook waarde in kleinschaligheid. Door aan te geven dat het product kleinschalig geproduceerd is creëer je extra waarde. Consumenten krijgen daar namelijk een warm

gevoel van. Mariëlle Bordewijk vervolgde met de waarde die tijd heeft. Na de opkomst van convenience food kwam een tegenbeweging van slow food. Er komen weer producten op de markt die vereisen dat consumenten enige tijd aan het product besteden. Het creëren van rituelen voegt waarde toe aan een product. Mariëlle bepleitte ook dat als je een verhaal wilt vertellen over een product, het van belang is dat je streeft alle zintuigen van de mens te prikkelen. Oftewel de waarde van sensoriteit. Wat betreft de waarde van ruimte was in de jaren 90 een trend naar producten uit het buitenland. De tegentrend die we nu zien is producten van dichtbij en kunnen zien waar eten vandaan komt en hoe het groeit. Ook gaf zij aan dat vis een gunstige feed to food ratio heeft. Het kost dus weinig ruimte om vis te consumeren. Je ziet daarnaast dat visvervangers achterblijven op vleesvervangers. Door veel meer te laten zien van wat er in een product zit, kan aan het product meer waarde worden gegeven. Dit wordt betiteld als de waarde van grondstoffen. Mariëlle Bordewijk adviseert het onderwerp vissenwelzijn te laten aansluiten op het onderwerp dierenwelzijn teneinde meer duidelijkheid en eenvoud (waarde van eenvoud) voor de consument te creëren. Er zit tevens waarde in het aan de consument tonen hoe het product stap voor stap wordt gemaakt, oftewel de waarde van vakmanschap. Tenslotte ging Mariëlle Bordewijk in op de waarde van well-being. Niemand adverteert met de wijze van (diervriendelijke) doding van een dier, behalve bij halal vlees. Vanwege de tegenstrijdigheid hierin is dit moeilijk te communiceren. Je moet dan namelijk ook laten zien wat niet diervriendelijk doden is en niemand adverteert met schokkende beelden als het om voedsel gaat.

Voor het Visserij Innovatieplatform valt vissenwelzijn onder het verduurzamen van de visserijsector. Het VIP nodigt visserijondernemers en ketenpatijen uit om bij innovatieprojecten indien mogelijk vissenwelzijn mee te nemen.

+++++